

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภายใต้รูปแบบของการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษายุคบริหารการศึกษาไทยในปัจจุบัน ซึ่งมีผลมาจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 กล่าวไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี) จากมาตราดังกล่าวข้างต้น การศึกษาของไทยจะประสบผลสำเร็จได้นั้น ผู้บริหารเป็นพลังขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข

การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาคน และสังคมของประเทศ ภารกิจการจัดการศึกษาต้องอาศัยความเป็นวิชาชีพที่ต้องมีความรู้ ความชำนาญในการจัดการศึกษาเป็นการเฉพาะในสังคมไทย ครูได้รับการยกย่องว่าเป็นวิชาชีพที่มีเกียรติ เป็นผู้ให้ความรู้ วิทยาการเพื่อความเจริญของบุคคลและสังคม ผู้ประกอบวิชาชีพครูจึงได้รับการยกย่องว่าเป็นปูชนียบุคคล ดังพระบรมราโชวาทของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษา จากวิทยาลัยครู เมื่อ 18 พฤษภาคม 2526 ตอนหนึ่งว่า “...อาชีพครูถือว่าสำคัญยิ่ง เพราะครูมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญมั่นคง และก่อนที่จะพัฒนาบ้านเมืองให้เจริญได้นั้น จะต้องพัฒนาคน ซึ่งได้แก่เยาวชนของชาติเสียก่อน เพื่อให้เยาวชนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณค่าทุกด้าน จึงสามารถสร้างความเจริญให้แก่ชาติต่อไปได้...” บทบาทของวิชาชีพครูหรือวิชาชีพทางการศึกษาจึงมีความสำคัญ กล่าวได้คือ

(1) บทบาทในการสร้างพลเมืองที่ดีของประเทศ เป็นการเตรียมสมาชิกใหม่ให้สังคม โดยให้การศึกษาขั้นพื้นฐานที่จะทำให้ประชาชนของประเทศเป็นพลเมืองดีตามที่ประเทศชาติต้องการ

(2) บทบาทในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยเป็นการพัฒนากำลังคน เพื่อสนองการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

(3) บทบาทในการสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของชาติ ซึ่งวิชาชีพทางการศึกษาจะทำหน้าที่เป็นเครื่องมือถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมของชาติจากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกคนรุ่นหนึ่ง เป็นการรักษาความเป็นชาตินั่นเอง

ปัจจุบันได้มีการกำหนดให้วิชาชีพทางการศึกษาเป็นวิชาชีพควบคุม ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 ซึ่งทำให้ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องประกอบวิชาชีพภายใต้ข้อบังคับแห่งข้อจำกัดและเงื่อนไขของคุรุสภา ดังนี้

(1) ต้องได้รับอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพโดยมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ตามที่องค์การวิชาชีพกำหนด ผู้ไม่ได้รับอนุญาตหรือสถานศึกษาที่รับผู้ที่ไม่ได้รับอนุญาตเข้าประกอบวิชาชีพ จะได้รับโทษตามกฎหมาย

(2) ต้องประพฤติปฏิบัติตนตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ รวมทั้งพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อดำรงไว้ซึ่งความสามารถและความชำนาญตามระดับคุณภาพของมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพ

(3) บุคคลผู้ได้รับความเสียหายจากการประพฤติผิดจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพ มีสิทธิกล่าวหา หรือกรรมการคุรุสภา กรรมการมาตรฐานวิชาชีพและบุคคลอื่นมีสิทธิกล่าวโทษได้

(4) เมื่อมีการกล่าวหาหรือกล่าวโทษ คณะกรรมการมาตรฐานวิชาชีพอาจวินิจฉัยชี้ขาดให้ยกข้อกล่าวหาหรือกล่าวโทษ ตักเตือน ภาคทัณฑ์ พักใช้ใบอนุญาตหรือเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพได้

การกำหนดให้วิชาชีพทางการศึกษาเป็นวิชาชีพควบคุม นับเป็นความก้าวหน้าของวิชาชีพ และเป็นการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพให้สูงขึ้น อันจะเป็นผลดีต่อผู้รับบริการทางการศึกษาที่จะได้รับการบริการอย่างมีคุณภาพ และมาตรฐานที่สูงขึ้น ซึ่งจะทำให้วิชาชีพทางการศึกษาและผู้ประกอบวิชาชีพได้รับความเชื่อถือ ศรัทธา มีเกียรติและศักดิ์ศรีในสังคม

พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 กำหนดวิชาชีพทางการศึกษาไว้ 4 ประเภท คือ

- (1) วิชาชีพครู
- (2) วิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา
- (3) วิชาชีพผู้บริหารการศึกษา
- (4) วิชาชีพบุคลากรทางการศึกษาอื่น

วิชาชีพทางการศึกษามีความจำเป็นต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับมาตรฐานของวิชาชีพให้สูงขึ้น และให้ผู้รับบริการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพสูงขึ้น ในปัจจุบันยังมีปัญหาที่เกิดขึ้นกับวิชาชีพทางการศึกษาที่จะต้องดำเนินการพัฒนาหลายประการ ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดแนวทางพัฒนาเป็นระบบ ดังนี้

(1) พัฒนาระบบผลิตครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้การผลิตครูและบุคลากรทางการศึกษาสอดคล้องกับความต้องการทั้งปริมาณและคุณภาพ สร้างความเชื่อมั่นศรัทธาในวิชาชีพครู ยกย่องระดับมาตรฐานหลักสูตรการผลิตครู ในการพัฒนาหลักสูตรระดับปริญญาตรีทางการศึกษาแนวใหม่ (หลักสูตร 5 ปี)

(2) พัฒนาระบบการพัฒนาและส่งเสริมครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา จัดตั้งสถาบันพัฒนาและส่งเสริมครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งจัดให้มีกองทุนพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

(3) พัฒนาการควบคุมการประกอบวิชาชีพ เพื่อกำกับดูแลรักษามาตรฐานวิชาชีพ และพัฒนาวิชาชีพ โดยกำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ออกและเพิกถอนใบประกอบวิชาชีพ กำกับดูแลการปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพ และจรรยาบรรณของวิชาชีพ รวมทั้งกำหนดให้มีการประเมินเพื่อต่อใบอนุญาตประกอบวิชาชีพทุกกรอบระยะเวลา 5 ปี

(4) พัฒนาระบบการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา โดยกำหนดให้มีองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา กำหนดเงินเดือน วิทยฐานะ และเงินประจำตำแหน่ง ค่าตอบแทน และสิทธิประโยชน์เกี่ยวเนื่องให้เหมาะสมกับสถานภาพของผู้ประกอบวิชาชีพ

โรงเรียนเอกชน ได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอน เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน และช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐในการจัดการศึกษาเรื่อยมา ภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานรัฐ คือ สำนักบริหารงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (สช.) ปัจจุบันโรงเรียน เอกชนมีทั้งคุณภาพสูงเป็นที่ยอมรับ และคุณภาพที่ควรปรับปรุง ทั้งนี้ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา เป็นกลไกสำคัญในการกำกับ ติดตาม และนิเทศการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา และเป็นผู้ที่จะกระตุ้นให้ครูปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ผู้บริหารจึงต้องมีเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาเป็นเกณฑ์ปฏิบัติตน และการปฏิบัติงานของผู้บริหาร

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว จะเห็นได้ว่าผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลสำคัญยิ่งในการพัฒนาการศึกษา ให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งด้านผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านต่างๆ ของนักเรียน เพราะผู้บริหาร โรงเรียนเป็นผู้ มีบทบาทอย่างมากในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาโรงเรียนไปสู่ความสำเร็จหรือความล้มเหลว ดังนั้นการที่จะพัฒนาโรงเรียนให้เป็นเยี่ยม นั้น ผู้บริหารต้องพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นอีก โดย ก่อนที่จะพัฒนาสิ่งใด ผู้บริหารจะต้องมุ่งไปที่การพัฒนาตนเองก่อนเป็นอันดับแรก ตาม พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 มาตรา 49 กำหนดให้มีมาตรฐาน วิชาชีพ 3 ด้าน ประกอบด้วย

- (1) มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ
- (2) มาตรฐานการปฏิบัติงาน
- (3) มาตรฐานการปฏิบัติตน

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาการพัฒนาตนเองตามมาตรฐานวิชาชีพผู้บริหาร สถานศึกษา ของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 3 เพื่อที่จะสรุป วิเคราะห์ และนำเสนอเป็นแนวทางให้ผู้บริหาร โรงเรียนได้พัฒนาตนเอง ตลอดทั้ง หน่วยงานทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องได้นำไปพิจารณาเป็นข้อมูล เพื่อกำหนดนโยบายในการ ส่งเสริมการพัฒนาตนเองตามมาตรฐานวิชาชีพผู้บริหาร ของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชนให้มี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาตนเองตามมาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา ของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 3
2. เพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเองตามมาตรฐานวิชาชีพผู้บริหาร สถานศึกษา ของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 3
3. เพื่อศึกษาปัญหาในการพัฒนาตนเองตามมาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา ของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 3
4. เปรียบเทียบระดับการพัฒนา ความต้องการ และปัญหาในการพัฒนาตนเอง ตาม มาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา ของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษารุงเทพมหานครเขต 3 ตามขนาดของโรงเรียน

สมมุติฐานการวิจัย

1. ผู้บริหาร โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ที่มีขนาดของโรงเรียนแตกต่างกัน มีระดับการพัฒนาตนเองตามมาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาต่างกัน
2. ผู้บริหาร โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ที่มีขนาดของโรงเรียนแตกต่างกัน มีความต้องการในการพัฒนาตนเองตามมาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาต่างกัน
3. ผู้บริหาร โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 3 ที่มีขนาดของโรงเรียนแตกต่างกัน มีปัญหาในการพัฒนาตนเองตามมาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 205 โรงเรียน 205 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 จำนวน 177 คน ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) ตามขนาดของโรงเรียน โดยใช้เกณฑ์การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, p.608)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาระดับการพัฒนาตนเอง ความต้องการ และปัญหาในการพัฒนาตนเองตามมาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ในด้านมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ มาตรฐานการปฏิบัติงาน มาตรฐานการปฏิบัติตน ของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา

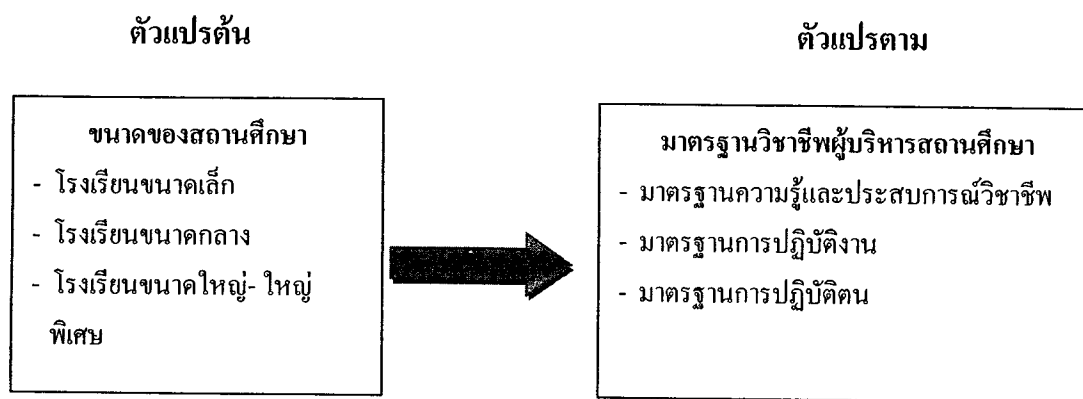
3. ขอบเขตด้านเวลา

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระยะเวลาดำเนินการตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2553 – เดือนกุมภาพันธ์

2554

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยจะเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองตามมาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา ของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 โดยมีขอบข่ายเนื้อหา ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนาตนเอง หมายถึง การเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง พัฒนาตนให้มีความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และความสามารถในการปฏิบัติงานที่ตนรับผิดชอบ

วิชาชีพ หมายถึง วิชาชีพทางการศึกษาที่ทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอน และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่างๆ รวมทั้งการรับผิดชอบการบริหารสถานศึกษา

มาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 มาตรา 49 กล่าวไว้ว่า ให้มีข้อบังคับว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพประกอบด้วย

- 1) มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ
- 2) มาตรฐานการปฏิบัติงาน
- 3) มาตรฐานการปฏิบัติตน

มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับความรู้ และ ประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ จัดการศึกษา

มาตรฐานการปฏิบัติงาน หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะหรือการแสดงผลของการปฏิบัติงาน หรือการพัฒนางาน

มาตรฐานการปฏิบัติตน หมายถึง จรรยาบรรณของวิชาชีพที่กำหนดขึ้น เป็นแบบแผน ในการประพฤติตน

เขตพื้นที่การศึกษา หมายถึง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 3

สถานศึกษา หมายถึง โรงเรียนเอกชนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 3

ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชน หมายถึง ผู้อำนวยการ โรงเรียนที่ได้รับการแต่งตั้ง โดยผู้รับใบอนุญาตตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ให้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 3

ขนาดของโรงเรียน หมายถึง จำนวนนักเรียนทั้งหมดที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 3 ซึ่งแบ่งได้ 3 ขนาด (เนื่องจากโรงเรียนขนาดใหญ่และ ใหญ่พิเศษมีจำนวนน้อย จึงนำมารวมอยู่ในกลุ่มเดียวกัน) ดังนี้

1. โรงเรียนขนาดเล็กมีนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ต่ำกว่า 120 คนลงมา
2. โรงเรียนขนาดกลางมีนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ 120 – 600 คน
3. โรงเรียนขนาดใหญ่ - ใหญ่พิเศษมีนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ 601 คนขึ้นไป

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลพื้นฐานให้แก่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 3 ได้พิจารณาแสวงหาแนวทางสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาตนเองของผู้บริหาร โรงเรียน เอกชน เพื่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา
2. ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลให้แก่ผู้บริหาร โรงเรียน เป็นแนวทางในการจัดดำเนินการ พัฒนาตนเองได้

3. ผลการวิจัยจะทำให้ผู้บริหารรู้ว่า ตนเองสามารถเข้าถึงเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพ
ผู้บริหารได้ดีเพียงใด และนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้น

4. ผลการวิจัยนี้เป็นข้อมูลให้กับผู้รับใบอนุญาต ใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและ
พัฒนาโรงเรียนของตนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น